

«Da forsvaret sviktet»

102029

AV
direktør Lorenz Vogt

Sorenskriver Thomas og jeg skriver om to forskjellige ting. Det er da ikke så underlig, at konklusjonene blir forskjellige.

Sorenskriver Thomas har festet sig ved den enkelte forsvarers opptreden i rettene — jeg ved det samlede forsvars ansvar for, at rettsgrunnlaget ikke er lagt til rette. Det kunde kanskje være nok å påpeke dette. Men jeg vil allikevel nytte høvet til å komme inn på sorenskriver Thomas's artikkel som også til å utdype mine egne betraktninger.

Under en kultivert rettsledelse, med menn i dommersetet som lagmann Arnesen, sorenskriver Thomas og mange flere av den gamle garde av dommere har forsvarernes oppgave vært lett. De har vært sikret, at straffeprosesslovens regler, som inneholder en sterk beskyttelse av tiltalte, er blitt håndhevet fra dommersetet. Selv har forsvarerne kunnet samle sig om sakenes innhold. De har sikkert gjort det både med dyktighet og oppfinsomhet og fortjener derfor sorenskriver Thomas's anerkjenning, selvom oppgaven ikke har vært forbundet med noen særlig vanskelighet.

Men vi har også oplevet andre dommertyper i denne tid — den som over åndelig terror i retten. En av disse er — merkelig nok med begeistring fra forfatterens side — skildret således:

«Kold som is, og med de levende og lynende øine rettet på ham eller henne i tiltaleboksen begynner lagmannen sin eksaminasjon, og den er vanligvis av slik art at det å være jevnbyrd som våre fjerne forfedre hadde for skikk når sannhet skulde skilles fra usannhet må forekomme dem å ha vært allikevel en forholdsvis

mild form for rettspleie.»

Stillet overfor denne middelalderiske form for rettspleie hos den følende lagmann og hans mindre berømtlige etterfølgere fikk de enkelte forsvarere en ny oppgave. I sin partsinteresse skulde de føre kampen opp for på hvert eneste trin av forhandlingene å bringe rettsledelsen bort fra middelalderen og inn under straffeprosesslovens regler. Denne oppgave var ny og krevende. Den var ny. En kjent forsvarer skildrer i et brev til undertegnede forholdet i følgende ord:

«I tidligere tider var det å være lagmann en stilling, hvor det blev krevet adskillige egenskaper foruten juridisk innsikt av høy kvalitet. Når jeg tenker på de lagmenn som jeg har hatt anledning til å se og høre i deres virke, f. eks. Thinn, Vogt, Rolfsen og Nygaard, så var det personer med høy kultur og stor åndelig balanse. Det var en fornøielse å overvære og delta i rettsforhandlingene som forsvarer med slike ledere av retten.

Nu ansattes (ikke utpevnes) en hel del lagmenn, hvils... Av hensyn til injurielovgivningen slutter jeg her citatet. Det er nok å henvise til ovenstående begeistrede skildring av en viss terrorentalitet. Stillet overfor en sådan rettsledelse var det forsvarers plikt å sørge for at rettens president blev holdt på plass ved stadige protester til protokolls. — eventuelt å forlate lokalet. Jeg har fulgt ganske godt med i en rekke sakers behandling. Jeg kan ikke se, at forsvarerne i almindelighet har vært på høide med situasjonen i disse tilfelle. Det vilde også krevet en fighting spirit, som det ikke er enhver givet å være i besiddelse av. Men man

har savnet en Bernhard Dunkers skarpe tunge, en Stang-Lunds elegante replikk eller en Michael Bunds tyngde. Med slike menn i forsvaret vilde forhandlingene fått en annen form og resultatet vilde mangen gang blitt et annet. Jeg deler derfor ikke hr. Thomas's ubetingede begeistring for forsvaret, selvom det sikkert under hans humane ledelse av forhandlingene fullt ut har løst sin oppgave, fordi kamp var unødvendig.

Min artikkel angikk dog ikke den enkelte forsvarers opptreden i rettene — men det samlede forsvars forhold til situasjonens klarleggelse.

Vi har først den juridiske side: Straffelovens § 38 er krumtappen i hele oppjøret. Hvad betyr ordene «yde fienden bistand»? Gjelder det kun bistand i forbindelse med krigerske handlinger? Gjelder det også bistand ved almindelige militære anlegg efter krigshandlingenes avslutning? Eller gjelder det alt mellem himmel og jord? Straffelovens forarbeider er tause på dette område. Man anså ved lovens utarbeidelse hele saken for upraktisk — uttalt til undertegnede fra straffelovkommissionens ennu levende sekretær. — Medlemmene er alle døde. Forarbeidene til kriminalloven av 1842, hvor det samme uttrykk finnes er mere glivende og peker på, at man utelukkende har tenkt på bistand uten våben, men i direkte forbindelse med krigerske handlinger. Regeringsadvokat Johannsens nu sterkt forkjetrede uttalelse efter krigshandlingenes opphør i Norge synes å gå ut fra det samme. Rettsoppjøret i Danmark — Norge efter englendernes okkupasjon på Sjælland i 1807 og som også bygget på uttrykket «yde fienden bistand» gir meget interessante opplysninger. Anders Søndøe Ørstedes kommentarer skulde være studert — også fordi

TB 5.8.48

stsel- om er kjo- rosset r bil- ke aluta, sa på bedre billig rst- e time- myn- ikke «tap- kjøtt ontlig vlam- smål, øvrig kon- Dahl ikke hors- ig at vsted t er ord- e under t eks- nge? tele- e oe- om kan a oss åned o ha ig er kjøtt i ettop var laget lalen har: sagt ster- it de å få som

kor
i s
dag
Kra
kl. 8
Tons
i I
Sem
ve
Slag
ve
Nøtt
na
Tjøn
Hof
ve
Stok
(6
Næ
Vive
ve
ve
Borr
so
Lysl
ne
Våle
pr
he
Arel
pr
Gra
m

En av disse er — merkelig nok med be-geistring fra forfatterens side — skildret således:

«Kold som is, og med de leven-
de og lynende øine rettet på ham
eller henne i tiltaleboksen begyn-
ner lagmannen sin eksaminasjon,
og den er vanligvis av slik art at
det å være jevnbyrd som våre
fjerne forfedre hadde for skikk
når sannhet skulde skilles fra
usannhet må forekomme dem å
ha vært allikevel en forholdsvis

formentallitet. Stillet overfor en
sådnn rettsledelse var det forsva-
rets plikt å sørge for at rettens
president blev holdt på plass ved
stadige protester til protokollis —
eventuelt å forlate lokalet. Jeg
har fulgt ganske godt med i en
rekke sakers behandling. Jeg kan
ikke se at forsvarerne i almin-
delighet har vært på høyde med
situasjonen i disse tilfelle. Det
vilde også vært en fighting spi-
rit, som det ikke er enhver givet
å være i besittelse av. Men man

at man utelukkende har tenkt på
bistand uten våben, men i direkte
forbindelse med krigerske hand-
linger. Regjeringsadvokat Johans-
sens nu sterkt forkjetrede utta-
lelse etter krigshandlingenes op-
hør i Norge synes å gå ut fra det
samme. Rettsoppgjøret i Danmark
— Norge etter englendernes ok-
kupasjon på Sjælland i 1807 og
som også bygget på uttrykket
«yde fienden bistand» gir meget
interessante opplysninger. Anders
Sandøe Ørstedes kommentarer
skulde være studert — også fordi
han senere blev forelagt forar-
beidene til kriminalloven av 1842.
Det har selvsagt ligget utenfor
om enkelte forsvarers evner å be-
arbeide alle disse ting. Men det
lå innenfor det arbeide, som for-
svarets centralorganisasjon kun-
de påtatt sig.

Det samme gjelder de besyn-
derlige erstatningsbegreper, man
har laget i forbindelse med op-
gjøret. Hvor langt er de forenlige
med Junilovens forbud mot for-
mueskonfiskasjoner?

Spørsmålet blev behandlet i
forbindelse med forarbeidene til
kriminalloven av 1842 og viste at
grunnlovskonkvisistenes samtlige
var meget vare på det punkt.

Nå kan man si: Det tilkommer
domstolene å kjenne lov og rett.
Det er riktig. Men selv under nor-
male forhold har Høiesterrett vist
å sette pris på advokatenes bidrag
til lovens belysning.

Alvorligere er dog de enkelte
sakers forhold til den alminde-
lige situasjon. Det han vært hev-
det, at enhver gjerning måtte bli
å bedømme ut fra de forhold som
forelå alment i gjerningsøieblik-
ket. Å bringe disse forhold på det
rene er et kjempearbeide, som
ligger over enhver enkelt prakti-
serende jurists evne. Det krever
et samspill av mange krefter. I
Danmark blev dette arbeide tatt
op av Sakførerforeningen i sam-
arbeide med alle mulige insti-
tusjoner. Ministeriene, den lega-
le og illegale presse, motstands-
bevegelsen o.s.v. Resultatet var
det meget givende skrift «Beset-

Fort. side 5

hetsf
Arenda
prost
Gran
møte
BE
V
svig
ger.
/
dod
A
A
Be
me
6.
V
bes
doc
v
Bo
kl
for v
na A
Tal
for o
br
M
I a
len. T
Alk
Fr
I a
dag
Sann
Sj
S.I.
nut
6. au
og kl
Ma

VALUTAMANGELN og jordbruksnæringen

— AV —
Edgar Henriksen.

Det er sikkert få selveiende jord-
brukere som ikke støter på adskil-
lige driftsvanskeligheter idag. Bl. a.
er tilgangen på spiker til repara-
sjoner av redskap, innredning av
grisebinger og båsrum til småkrea-
turene minimal. 3 kg. stift pr. hus-
standsmedlem rekkes ikke langt for
en bonde. Og i spesialbedrifter som
gartnerier for blomster og grønnsaker
er kassespiker et vanskelig
produkt å skaffe. — Større repara-
sjoner og nybygg på landsbygda er
praktisk talt ophørt.

En jordbruker i Slagen, som har
alle materialer til å opføre et vekst-
hus, er av de lokale myndigheter
blitt avvist en søknad om cement til
bygningen. Bygging av potet- og
grønnsakkjellere (selv om det tid-
ligere bare var en ubrukelig jord-
kjeller på eiendommen) får heller
ikke anvist de nødvendige materi-
aler som jern, spiker og cement.
Cement til silobygning for ensiler-
ing av poteter er stilt i samme kate-
gori.

Potetrygdens hensikt med å sti-
mulere interessen for utvidet dyrk-
ing og aller helst ensilering — av
poteter til dyrefor viser sig praktisk
ugjennemførlig for alle idag. Man
kan riktignok henvisse de interesserte
dyrkere til andre utyler med å
bygge en tresilo for ensilage av po-
teter, og dermed opnår vedkom-
mende den mertrygd han er beret-
tignet til ved ensilagen, men mang-
lene ved å bygge tresiloer i uthusene
(særlig i gamle hus) er mange, og
siloen blir oftest et ettertraktet til-
holdssted for rotter og mus. Utføre
byggingen under åpen himmel, an-

silere potetene i høstregnet og gjøre
transporten lengere enn nødvendig,
er det sikkert ingen som ønsker.
Og en utvidet dyrking av poteter be-
tinger større lagerrum. De færreste
— især de mindre brukere — har
tilstrekkelig opbevaringsrum til en
øket potetdyrking. Og det er vel
det den nye arealtrygden har som
mål?

Fremdeles mangler mange av
traktoreierne de nødvendige høst-
og værredskaper som ploger, harver
og kultivatorer og får på denne må-
ten ingen full utnyttelse av sin ny-
erhvervede motoriserte trekraft.
Andre strever for å skaffe sig en
kultivator eller et redskap for hes-
tekråft, eller ønsker sig en lenge
ettertraktet selvbinder, fordi parol-
en i vår om en utvidet korndyrking
er fulgt. Henvender han sig til en
maskinforretning, får han skulder-
trekk til svar. Han kommer på list-
ten og får leve i håpet.

Valutavanskelighetene melder sig
ubønnhørlig på alle felter for jord-
brukerne idag. Noe så nødvendig
som hestetråd på en gård begynner
å høre fortiden til. De to foregående
år — 1946 og 1947 — ga jordbru-
kerne anledning til å komplettere
mye av sitt tekniske utstyr. Og disse
hjelpemidler har hittil vært en di-
rekte medvirkende årsak til at akre-
arealet ikke er gått ytterligere ned
i 1948. Den økede melkeproduksjon
etter krigen kan også tilskrives de
bedrede forhold som alle moderne
hjelpemidler har tilrettelagt for
planteproduksjonen. Men ekspans-
jonsmulighetene for jordbruket ser
ut til å ha nådd en grense som vil
stå i en rekke år fremover på grunn
av valutavanskene.

E. H.

„Da forsvaret sviktet“

Fort. fra side 3

felsestidens faktore på flere tusen sider. I Norge blev dette arbeide forsmåt såvel fra den norske Sakførerforenings side, som fra regjeringens og de store næringsorganisasjoners. Det blev delvis innen et meget begrenset tidsrum behandlet av Erstatningsdirektoratet ved landsretts-sakfører Røed. Ellers blev det hyllet i mørke. Betegnende er det, at det tok over to år før det lykkedes en av Oslos første advokater å få konstatert, at et for hele opgjøret grunnleggende materiale som arkivet fra nevnden for industri og omsetning hadde vært forsvunnet allerede fra okkupasjonstiden. Om sentralkomiteen i Trondhelms virksomhet i aprildagene 1940 og fremover someren har det endelig lykket ad privat vei å skaffe en del opplysninger. Det har ledet til at Hølesterett enstemmig har måttet opheve et par feidende dommer fra Trondhelms byrett. På grunn av manglende kartlegning tok det riksadvokat Arntzen henved 1½ år å bli på det rene med, at der i forarbeidene til lands-Svltkanordningen av 1944 egentlig burde stått nærmest det motsatte av hvad der stod. Ennu nekter justisminister Gundersen å medvirke til fremleggelse av de offisielle dokumenter, som vil gi en verdifull belysning av forholdene etter 25. september 1940. En del er kommet frem. Hvor meget ennu ligger i mørke, vet ingen. På privat initiativ har bibliotekar Haukaas utarbeidet sitt faktarregister — et for hele opgjøret verdifullt dokument, men mangelfullt, fordi det har måttet sanne den offisielles tilstand som det tilsvarende verk fikk i Danmark takket være den danske sakførerforenings initiativ.

Det er bl. a. disse ting jeg har siktet til, da jeg skrev min artikkel: «Da forsvaret sviktet». I titelen er med tilid brugt ordet «forsvaret» — ikke «forsvarerne». Svikten er utvilsomt ikke tilfeldig, men bunnes i de synsmåter, som blev hevdet i foreningens formanns artikler i januar og februar 1946.

Her gikk man inn for «den felles kamp for retten» — og ikke for den individuelle rettsikkerhet. Det var den kollektive retts-

løselse som blev satt i høisetet. Men den kollektive rettsløselse er noe som «dårlig nok kan tales i krigstid i et vest-epropelsk samfund. Kampen mellom øst og vest, mellom den autoritære statsform og liberalismen er i sitt inderste vesen en kamp mellom politiske retsoppgjør og individuell rettsikkerhet. Straffeloven er i et rettsamfund like meget forbryterens magno charta som påtalemyndighetens sverd.

En gang stod Reichsgericht i Leipzig overmåde møt. Avdøde advokat Karl Johanssen, som forøvrig overensstemmende med hele sin natur var sterkt tyskfiendtlig, mente at den var verdens første domstol — den eneste hvor selv den fattige kunde få sin rett og hvor der ikke blev gjort forskjell på innledning og uttending. Den blev ødelagt av Goebbels i 1935 med en forøvrig elegant formet tale avomtrent følgende innhold:

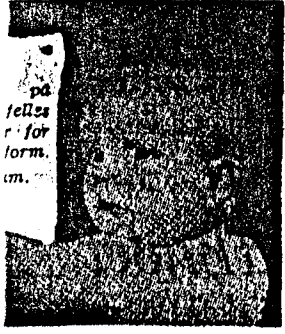
«Domstolen er og skal være uavhengig. Den skal hevde rettferdigheten uten sidehensyn. Men den rettferdighet den skal tjene er samfundsrettferdigheten, den kollektive rettferdighet. Så hevdet da Reichsgericht samfundsrettferdigheten i nazlsmens ånd, som domstolene idag bak jernteppet hevder samfundsrettferdigheten i bolsjevismens skik-

kelse. Og da «samfundsrettferdigheten» ikke tar individuelle hensyn, blir domstolens tjene for statens politikk. De generalpreventive hensyn fortrenget vest-europelske rettsidealer. Oversatt til den foreliggende aktuelle situasjon vil det si, at domstolene skulde tjene «rettsoppgjøret» og ikke den individuelle rettferdighet. Overensstemmende hermed var det naturlig å «skryte» tilside spørsmålet om den enkelte individuelle skyld — hans forståelse av forholdene, hans gode tro. Mottoet blev som fremholdt av den norske sakførerforenings formann lojalitet også mot de offisielle bestemmelser som man ikke var enig i. «De regler som gives skal følges» o.s.v. Målet blev å tjene «rettsoppgjøret» ikke å beskytte den enkelte tiltalte. Artikkelen er preget av Goebbels ånd, om enn ikke utformet med hans kynisme. Det var nazismens ånd som tross nederlaget ennu var levende.

Fra Steglich-Petersens kamp for gamle danske rettsidealer til den norske Sakførerforenings lydighet under rettsoppgjøret var avstanden akkurat så stor som fra vest-europelske til øst-europelske rettsbregreper.

Det er dette jeg har holdt at forsvaret sviktet.

Lorents Vogt.

Ikke mondent å bile lenger.

LONDON: (UP.) Bil er ikke flint nok lenger — det siste er at man flyr til sin stamkafé i helikopter, i hvert fall i England. Privatflyveren Alan Bruce ouell landet forleden med sitt helikopter utenfor en pub i en av Londons forsteder. Han gikk inn, tok sig et glass øl, hvorpå han startet å steg og steg op mellom husakkene.

Scotland Yard opplyser at landingen var fullt lovlig, og at politiet ikke har noe å innvende mot den flyvende stamkjøles besøk.

Når inflasjonen slippes løs.

Inflasjonen av kinesiske dollar galopperer ikke mer, sier det engelske blad «Economist». nu har den fått reaksjonsdrift! I løpet av en uke steg verdien av en amerikansk dollar fra 3 mill. til 4 mill. kinesiske dollar på svartebørsen i Kina.

I Japan teller ikke fiskerne lenger sine penger, forteller «Fortune»: de stabler dem opp og måler holden. Når stabelen har nådd en bestemt høyde gir fiskeren en fest med aké (berusende drikk) for sine kolleger.

Fra forrige ettenkrigsstid verserer følgende historie fra hyperinflasjonen i Tyskland: «Arbeider ikke Otto mer?» — «Nei, han har kjøpt sig 2 dollars, og nu lever han av rentene.»

Rygget bilen inn i butikken.

OSLO: Et av de dristigste tyverier på meget lang tid er foregått i Oslo. Tyvene brukte lastebil og rygget bilen inn i utstillingvindue i en peisforretning, lastet på alle utstillingsvarene og forsvant. De blev kort efter fulfulgt av politibil, men klarte å komme unda.

DAGENS TANKEKORN

«Simon Peter svarte ham: Herrel hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord.» Joh. 6. 68.

Mennesket kan ikke klare sig alene. Helt fra vi er bitte små barn til vi sitter på et gamle hjem er mennesket stadig avhengig av det som andre kan gjøre for oss.

Når det gjelder ytre ting er vi ikke så engstelige for å gi til kjenne at vi behøver andres bistand. Brandbilen og ambulansen kommer fort, og i radloen kan vi kalle på våre sjere om de er hundreder av kilometer borte.

I det indre er vi stadig i vanskeligheter. Vi kan søke å dekke det, ingen behøver jo å vite noe om det. Enkelte ting kan stramme sig veldig for oss, og natten kan av og til være næsten uoverkommelig lang og trist.

Det er en å gå til som kan hjelpe oss, og derfor er det en av de al-

ler største oppgaver for alle som kjenner Herren Kristus å gjøre ham riktig stor for våre omgivelser. Kristus taler til oss med skapende ord, fulla av rensende sannhet og lægedom. Hans kjærlighets ord er den beste solkur for sjelen, hans ord har utømmelige kilder av frimodighet og glede.

Skatteprocenten på Nøtterø.

Da «Tønsbergs Blad»s notis igår om skatteprocenten på Nøtterø var noe ufullstendig, er det nødvendig med en nærmere forklaring:

Forslaget om 14,8 pct. blev ved alternativ votering forkastet med 20 mot 16 stemmer. Flertallet stemte for formannskapetets forslag om 15 pct. Men da der ikke blev foretatt endelig votering, fikk mindretallet ikke anledning til subsidiært å stemme for 15 pct., hvorved dette vilde blitt enstemmig vedtatt, — eller til å fastholde sitt standpunkt.

